

TÜRKİYE'DEKİ ETNİK VE KÜLTÜREL FESTİVALLERİN BÖLGESEL VE TURİSTİK ANALİZİ

REGIONAL AND TOURISTIC ANALYSIS OF ETHNIC CULTURAL FESTIVALS IN TURKEY

Oğuzhan KİYAK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Turizm Fakültesi

Turizm İşletmeciliği

oguzhan-kiyak@gmail.com

Şükran KARACA

Prof. Dr.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Turizm Fakültesi

Turizm İşletmeciliği

sukrankaraca@gmail.com

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de düzenlenen etnik ve kültürel festivallerin bölgesel dağılımını ve turizmle ilişkisini karşılaştırmalı bir yaklaşımla analiz etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’nin çok katmanlı tarihsel yapısı, farklı etnik ve kültürel toplulukların oluşmasına zemin hazırlamış; bu çeşitlilik, farklı bölgelerde düzenlenen etnik temelli festivaller aracılığıyla kamusal alanda görünür hâle gelmiştir. Bu festivaller, gastronomi, müzik, dans, el sanatları, geleneksel kıyafetler ve ritüeller gibi kültürel öğeler üzerinden hem kültürel kimliğin korunmasına hem de kültürel aktarımın sürdürülmesine katkı sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında, Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinden her biri için seçilen birer etnik-kültürel festival nitel yöntemle incelenmiş; festivaller kültürel temsil, festival içeriği, katılımcı profili, turistik katkılar ve kültürel sürdürülebilirlik ölçütleri doğrultusunda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi ve betimsel analiz yoluyla elde edilen bulgular, festivallerin bulundukları bölgelerde kültürel kimliğin görünür kılınmasına, topluluk aidiyetinin güçlenmesine ve turistik hareketliliğin artmasına katkı sunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, etnik ve kültürel festivallerin yalnızca kültürel mirasın yaşatılmasında değil, aynı zamanda yerel kalkınma ve kültür temelli turizm politikalarının geliştirilmesinde de işlevsel bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kültürel çeşitliliğin sürdürülebilir turizm stratejileriyle bütüncül biçimde ele alınması, Türkiye’nin turizm rekabet gücünü artırabilecek önemli bir potansiyel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etnik Festival, Kültürel Festival, Festival Turizmi, Kültürel Kimlik, Kültürel Sürdürülebilirlik

ABSTRACT

This study aims to analyse the regional distribution of ethnic and cultural festivals held in Turkey and their relationship with tourism through a comparative approach. Turkey's multifaceted historical structure has fostered the formation of diverse ethnic and cultural communities; this diversity has become visible in the public sphere through ethnically based festivals held in different regions. These festivals contribute to both the preservation of cultural identity and the continuation of cultural transmission through cultural elements such as gastronomy, music, dance, handicrafts, traditional clothing, and rituals.

Within the scope of this research, one ethnic-cultural festival selected from each of Turkey's seven geographical regions was examined using qualitative methods; the festivals were evaluated comparatively according to the criteria of cultural representation, festival content, participant profile, tourism contribution, and cultural sustainability. The findings obtained through document review and descriptive analysis show that the festivals contribute to making cultural identity visible in their regions, strengthening community belonging, and increasing tourism mobility. In conclusion, it is evident that ethnic and cultural festivals play a functional role not only in preserving cultural heritage but also in developing local development and culture-based tourism policies. In this context, addressing cultural diversity holistically through sustainable tourism strategies offers significant potential to enhance Turkey's tourism competitiveness.

Keywords: Ethnic Festival, Cultural Festival, Festival Tourism, Cultural Identity, Cultural Sustainability

Makale Geliş Tarihi / Receiving Date 10.09.2025

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date 26.12.2025

Araştırma Makalesi/ Research Paper

1. GİRİŞ

Etnik ve kültürel festivaller, göç sonrası belirli bir bölgede yerleşen toplulukların kültürel kimliklerini koruma, yaşatma ve bu kimlikleri kamusal alanda görünür kılma işlevi görmektedir. Bu tür festivaller, toplulukların kültürel miraslarını kutlamalarına imkân tanımanın yanı sıra, katılımcılar arasında sosyal bağların ve topluluk aidiyetinin güçlenmesine de katkıda bulunmaktadır; bu bağlamda festivaller, kültürel aktarım ve toplumsal dayanışmanın önemli sahneleridir (Van Winkle & Woosnam, 2014; Mutoni, 2025). Son yıllarda bu festivaller, kültürel turizmin gelişimi açısından da önemli birer araç olarak değerlendirilmektedir (Fiuza vd., 2019). Festival organizasyonları, yerel halkın kimliğini ve özgünlüğünü yansıtacak biçimde, o yerin kültürel bağlamına uygun olarak şekillendirilmektedir (Larson vd., 2015). Bu tür organizasyonlar, etnik toplulukların değerlerini yansıtırken aynı zamanda bu değerlere saygılı bir ortam yaratmayı da hedeflemelidir. Bu bağlamda, kültürel festivallerin yalnızca kültürel değil, aynı zamanda ekonomik boyutu da giderek öne çıkmakta; festivaller, destinasyon pazarlamasında ve deneyim turizmi bağlamında önemli cazibe merkezleri olarak konumlanmaktadır (Chang, 2006; Mules & Faulkner, 1996).

Kültürel mirasın korunması ve turizm aracılığıyla değerlendirilmesi, özellikle sürdürülebilir turizm politikaları açısından kritik öneme sahiptir (Nasser, 2003). UNESCO'nun 2003 tarihli raporunda vurguladığı gibi kültürel miras, toplumların tarihsel belleğini koruyarak kimlik devamlılığını sağlamaktadır. Festivaller bu mirasın en dinamik biçimlerinden biri olarak öne çıkarak hem toplulukların hem de ziyaretçilerin kültürel farkındalığını artırmaktadır (Getz, 2008). Türkiye'nin çok kültürlü yapısı içerisinde düzenlenen festivaller, etnik kimliklerin görünürlüğünü artırmakta ve bu yolla alternatif turizm türlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Kaya, 2015; Aktaş & Yeşiltaş, 2018). Yörük Türkmen Şenlikleri, Laz Festivali, Balkan Panayırı ve Giritliler Festivali gibi etkinlikler gastronomi, müzik ve el sanatları gibi kültürel öğelerle hem tarihsel hafızayı canlandırmakta hem de turistik çekicilik yaratmaktadır (Özdemir & Çavuş, 2014). Bununla birlikte, Türkiye'de düzenlenen etnik ve kültürel festivallerin bölgesel kalkınmaya katkıları, kamu desteği, tanıtım kapasitesi ve turizm politikalarına entegrasyon düzeyi açısından farklılıklar göstermektedir. Özellikle bazı festivaller ulusal ve uluslararası ölçekte görünürlük kazanırken, pek çok yerel festival sınırlı tanıtım ve kurumsal destek nedeniyle bu potansiyeli yeterince kullanamamaktadır (Kılıçarslan, 2020). Bu durum, kültürel sürdürülebilirlik ve bölgesel turizm planlamasının etkin biçimde ele alınabilmesi için festival temelli incelemeleri gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden seçilen birer etnik ve kültürel festival örneği üzerinden, söz konusu festivallerin kültürel kimlik temsilleri, yerel halk üzerindeki etkileri, turizm potansiyelleri ve bölgesel kalkınmaya olan katkılarını karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışmanın bulgularıyla, festival temelli kültürel mirasın korunmasına katkı sunulması, alternatif turizm biçimlerinin desteklenmesi ve yerel kalkınma stratejilerine yeni açılımlar getirilmesi hedeflenmektedir. Literatürde sınırlı sayıda bulunan bölgesel karşılaştırmalı festival analizlerine katkı sağlayacak bu çalışma, aynı zamanda Türkiye'de kültürel çeşitliliğin turizm politikalarına nasıl entegre edilebileceğine dair yeni bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Festivaller yalnızca eğlence odaklı etkinlikler değil, aynı zamanda kültürel sürekliliği sağlayan, toplumsal kimlikleri pekiştiren ve mekânsal aidiyet duygusunu güçlendiren çok boyutlu organizasyonlar olarak değerlendirilmektedir. Getz (2008), festivallerin toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayan kültürel araçlar olduğunu belirtirken; Derrett (2003), bu etkinliklerin toplulukların "yer duygusu"nu

pekiştirdiğini vurgulamıştır. Richards (2007) festival turizmini kültürel turizmin küresel ölçekteki en önemli dinamiklerinden biri olarak tanımlarken, Picard ve Robinson (2006) ise festivallerin sosyal değişim ve kültürel etkileşim aracılığıyla toplumları dönüştürdüğünü ortaya koymuştur.

Festivallerin kültürel diplomasi boyutu da literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Şahin (2020), uluslararası Türk dünyası festivallerinin yumuşak güç stratejilerine hizmet eden kültürel diplomasi araçları olduğunu ifade etmektedir. Benzer biçimde Üstel (2018), Türkiye'deki mübadil festivallerin, kültürel belleğin mekânsal olarak yeniden üretimi bağlamında uluslararası ilişkilerde köprü işlevi gördüğünü ortaya koymuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın (2022) Turizm Stratejisi'nde de festival turizmi, kültürel mirasın korunması ve destinasyon markalaşması açısından stratejik bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede festivaller, yalnızca kültürel temsillerin değil, aynı zamanda ülkeler arası etkileşimin ve iş birliğinin de taşıyıcısı konumundadır.

Festivallerin diaspora toplulukları için taşıdığı anlam da dikkate değerdir. Safran'ın (1991) belirttiği gibi, diaspora kimliği "ana vatana dönüş miti" ve "kültürel aidiyet" üzerinden şekillenmekte, festivaller bu sürecin sembolik mekanizmaları olarak işlev görmektedir. Türkiye'deki etnik festivaller de benzer dinamikleri yansıtmaktadır. Altuntaş ve Karadeniz (2019), Laz Festivali'nin anadil ve kültürel belleğin korunmasında önemli rol oynadığını; Kırılı (2021) ise Giritliler Festivali'nin mübadele sonrası travmaların aşılmasında kültürel hafızayı yeniden kurma işlevi gördüğünü ortaya koymuştur. Akıncı (2019) ise Edirne Balkan Panayırı'nın göçmen toplulukların kimliklerini yaşatmalarında önemli bir araç olduğunu vurgulamaktadır.

Öte yandan, festival turizmi ekonomik kalkınma ve yerel gelişim açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Buhalis (2000) ve Quinn (2006), bu tür etkinliklerin destinasyonların marka değerini güçlendirdiğini ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağladığını vurgulamaktadır. Karabağ, Yıldırım ve Şahin (2012), Bergama Kermesi'nin yerel esnaf gelirlerini artırdığını ve kültürel turizmi canlandırıldığını belirtmektedir. Kılıçarslan (2020), Safranbolu'da düzenlenen Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali'nin turizm sezonunu uzattığını, konaklama tesislerinin doluluk oranlarını artırdığını ve yerel esnaf için ekonomik hareketlilik yarattığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda festivalin, Safranbolu'nun kültürel miras kenti kimliğini güçlendirdiği ve kentin tanıtımına katkı sağladığı ifade edilmektedir. Aksu'nun (2019) Yörük-Türkmen şenliklerine ilişkin çalışması, geleneksel kültürün turizm aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir. Benzer biçimde Tuztaş-Horzumlu (2017), Yörük-Türkmen şenliklerinin kültürel aktarım ile turistik temsili birlikte sunduğunu ortaya koyarken; Çoşan ve Seçim (2020), Laz Festivali örneği üzerinden etnik festivallerin kimlik ve anadil görünürlüğüne katkısını değerlendirmiştir. Kırılı (2021) ise Ayvalık Giritliler Festivali'nde mübadele sonrası kültürel belleğin festival aracılığıyla yeniden inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Etnik ve kültürel festivaller, kültürel çeşitliliğin korunması ve görünür kılınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Henderson'a (2003) göre pek çok ülke, kültürel mirasını ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda festivaller, yalnızca kültürel bir vitrin olmakla kalmayıp, aynı zamanda kültürlerarası etkileşimi teşvik eden sosyal alanlar yaratmaktadır (Wang, 2019). Festival süreçlerinde dil, müzik, kıyafet, yemek ve dini ritüeller gibi öğeler aracılığıyla zengin bir kültürel anlatı inşa edilmekte; bu durum hem ev sahibi toplumun belleğini canlı tutmakta hem de ziyaretçiler için otantik deneyimler sunmaktadır (Tan vd., 2020; Lei, 2024). UNESCO'nun (2003) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde de festivaller, kültürel mirasın aktarımında dinamik araçlar olarak tanımlanmıştır. Sonuç olarak, etnik-kültürel festivaller; kimlik inşası, kültürel sürdürülebilirlik,

toplumsal aidiyet ve kültürel diplomasi gibi çok katmanlı işlevleriyle hem yerel hem de küresel düzeyde önemli roller üstlenmektedir (Getz, 2008; Quinn, 2006; Altuntaş & Karadeniz, 2019; Akıncı, 2019).

3. YÖNTEM

Bu araştırma, Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde düzenlenen etnik temelli kültürel festivallerin karşılaştırmalı analizini amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırmada betimsel analiz ve doküman incelemesi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenen temalar çerçevesinde düzenlenerek özetlenmesini ve yorumlanmasını sağlayan bir yöntem olup, festivallerin kültürel ve turistik özelliklerinin karşılaştırılabilir biçimde ortaya konulmasına imkân tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2022). Doküman incelemesi ise yazılı ve görsel materyallerin sistematik biçimde analiz edilmesine dayanan bir veri toplama yöntemi olup, farklı bölgelere yayılmış festivaller hakkında kapsamlı ve erişilebilir veri elde edilmesini sağladığı için tercih edilmiştir (Bowen, 2009).

Araştırma kapsamında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden her biri için birer etnik-kültürel festival seçilmiştir. Festival seçiminde; etnik-kültürel temele dayanması, en az beş yıldır düzenleniyor olması, yerel halk ve ziyaretçilere hitap etmesi ve yeterli dokümana erişilebilir olması ölçütleri esas alınmıştır (Getz, 2008; Quinn, 2006). Veriler; festival web siteleri, yerel yönetim yayınları, haber kaynakları ve görsel materyallerden elde edilmiş; festivaller, etnik temsiliyet, kültürel içerik, katılımcı profili, turistik katkılar ve kültürel sürdürülebilirlik olmak üzere beş temel kriter çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu kriterler, festivallerin kültürel mirasın aktarımı ve turizmle ilişkisini bütüncül biçimde değerlendirmek amacıyla belirlenmiştir (UNESCO, 2003; Richards, 2007; UNWTO, 2018).

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye'nin yedi bölgesinden seçilen iller, bu illerde gerçekleştirilen festivaller ve ilgili festivallerin ait olduğu etnik gruplara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Türkiye'de Etnik Kültürel Festival Örneklerinin Coğrafi Dağılımı

Şehir	Festival	Etnik Grup
Edirne	Balkan Panayırı	Balkan Göçmenleri
Balıkesir	Giritliler Festivali	Girit Türkleri
Antalya	Yörük Türkmen Şenlikleri	Yörük/Türkmen
Karaman	Tahtacı Türkmen Festivali	Tahtacı / Alevi
Rize	Laz Festivali	Laz
Van	Surp Haç Ayini (Akdamar)	Ermeni
Diyarbakır	Zaza Kültürü Festivali	Zaza

Seçilen festivaller daha önce belirtilen beş kriter doğrultusunda aşağıda incelenmiştir:

4.1. MARMARA BÖLGESİ: EDİRNE BALKAN PANAYIRI

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Edirne’de her yıl Mayıs ayının son haftasında düzenlenen Balkan Panayırı, Türkiye’de yaşayan Balkan göçmeni toplulukların (Boşnak, Pomak, Arnavut, Bulgar, Makedon kökenli bireyler) kültürel değerlerini yaşatma ve tanıtmaya amacı taşımaktadır. Festival ilk kez 2009 yılında düzenlenmiş ve yıllar içinde Edirne Belediyesi’nin öncülüğünde kurumsallaşarak

gelenekselleşmiştir (Edirne Belediyesi, 2023). Balkan Panayırı, özellikle göç sonrası kültürel belleğin korunması, Balkan kökenli vatandaşların kimliklerini yaşatabilmeleri ve nesiller arası aktarım sağlamaları açısından önemlidir (Yücel, 2017).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Panayır boyunca Balkan ülkelerine özgü müzikler, halk dansları, geleneksel kıyafet defileleri, Balkan mutfağından tatlar, geleneksel el sanatları ve yöresel ürünlerin satıldığı stantlar yer almaktadır. Etkinlikler arasında en çok ilgi görenler; Balkan Halk Oyunları Gösterisi, Balkan Çocuk Şenliği ve Geleneksel Yemek Yarışmasıdır.

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivalin hedef kitlesi hem Edirne halkı hem de İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ gibi çevre illerden gelen Balkan kökenli vatandaşlardır. Son yıllarda Bulgaristan, Yunanistan ve Kuzey Makedonya’dan gelen yabancı konukların da katılım göstermesiyle festival uluslararası nitelik kazanmıştır (Demirtaş, 2020).

Turistik Katkıları ve Medya Görünürlüğü: Edirne’nin gastronomi ve kültür turizmine katkı sağlayan Balkan Panayırı, bölgenin festival turizmi potansiyelini desteklemektedir. Özellikle otellerin doluluk oranlarında artış görülmekte ve kente ekonomik hareketlilik kazandırmaktadır. Festival, Trakya Üniversitesi ve Balkan ülkelerindeki üniversitelerle iş birliği içinde düzenlenen panel ve sergilerle akademik bir zemin de oluşturmaktadır (Karaman & Gültekin, 2021).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Festivalin en önemli katkılarından biri, yerel halkın kültürel aidiyet duygusunu güçlendirmesi ve etnik kimliğin görünür kılınmasına aracılık etmesidir. Edirne gibi sınır kentlerinde kültürel diplomasiye de katkı sağlayan bu tür festivaller, çok kültürlü bir toplumsal yapının hoşgörü içinde sürdürülebilmesi açısından önem arz etmektedir (Akıncı, 2019).

4.2. EGE BÖLGESİ: BALIKESİR GİRİTLİLER FESTİVALİ

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Balıkesir’in Ayvalık ilçesinde her yıl Haziran ayında düzenlenen Giritliler Festivali, Lozan Mübadelesi ile Yunanistan’ın Girit Adası’ndan Türkiye’ye göç eden mübadil Türklerin kültürel kimliğini yaşatma amacı taşımaktadır. 2010 yılından bu yana düzenli olarak gerçekleştirilen festival, hem Türkiye’deki Girit kökenli toplulukları bir araya getirmekte hem de mübadele sonrası oluşan kültürel mirasın görünür kılınmasına katkı sağlamaktadır (Üstel, 2018). Giritliler Festivali, mübadele mağdurlarının torunları için bir kültürel hafıza ve kimlik sahnesidir. Festivalde, mübadelenin getirdiği göç travması ve kültürel kayıpların anımsanmasıyla birlikte bir dayanışma ve aidiyet duygusu da inşa edilmektedir (Çolak, 2020).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Festival programında Girit mutfağı tanıtımları, geleneksel müzik dinletileri, mübadele sergileri, halk dansları gösterileri ve belgesel gösterimleri yer almaktadır. Özellikle Girit yemek yarışması ve Girit Türkçesi atölyeleri, festivalin öne çıkan kültürel öğelerindendir. Giritli kadınların geleneksel kıyafetleriyle katıldığı kortej yürüyüşü, görsel bir şölene dönüşmektedir.

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivalin katılımcı kitlesini başta Ayvalık ve Cunda Adası’nda yaşayan Girit kökenli topluluklar oluşturmakta, ayrıca İzmir, İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirlerden

gelen ziyaretçiler de yoğun ilgi göstermektedir. Aynı zamanda Yunanistan'dan gelen Girit kökenli Rumlar da festivale katılarak kültürel etkileşimi güçlendirmektedir (Kırlı, 2021).

Turistik Katkılar ve Medya Görünürlüğü: Ayvalık'ın doğal ve tarihi dokusuyla bütünleşen festival, ilçeye gelen ziyaretçi sayısını artırmakta ve konaklama, yeme-içme gibi turizm hizmetlerine ekonomik katkı sağlamaktadır. Festival döneminde Ayvalık Belediyesi ve yerel STK'ların yürüttüğü tanıtım kampanyaları, medyada geniş yer bulmakta; sosyal medya ve belgesel platformlarında festival temsiliyeti artmaktadır (Tan, 2019).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Festival, Giritli kültürünün sürdürülebilir biçimde aktarılmasını sağlamakta ve genç kuşakların kültürel aidiyet geliştirmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda Türkiye-Yunanistan ilişkileri çerçevesinde kültürel diplomasi aracı olarak da değerlendirilmektedir. Bölgedeki gastronomi turizmi ve yerel ürün ekonomisine sürdürülebilir bir katkı sunduğu görülmektedir (Sönmez & Bilgin, 2022).

4.3. AKDENİZ BÖLGESİ: YÖRÜK TÜRKMEN ŞENLİKLERİ

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Akdeniz Bölgesi'nin farklı illerinde (özellikle Antalya, Mersin, Isparta, Burdur) düzenlenen Yörük Türkmen Şenlikleri, göçebe geçmişe sahip Yörük-Türkmen topluluklarının kültürel değerlerini yaşatmayı amaçlayan geleneksel etkinliklerdir. Bu şenliklerin en bilinenlerinden biri, Antalya Kepez Belediyesi tarafından organize edilen "Uluslararası Yörük Türkmen Festivali"dir. Festival, 1990'lı yıllardan bu yana yerel düzeyde başlayıp zamanla ulusal ve uluslararası nitelik kazanmıştır (Yücel & Başaran, 2021). Yörük kültürü, Orta Asya'dan Anadolu'ya taşınan göçebe yaşam biçimini temsil eder. Bu festivaller, geçmişin yaşam tarzını yeniden canlandırarak etnik kimlik temelli kültürel bir hafıza oluşturmaya hedeflemektedir (Erdoğan, 2020).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Festivalin merkezinde oba kültürü yer alır. Geleneksel çadırlar kurulum, atlı gösteriler ve cirit oyunları yapılır, yöresel kıyafetler sergilenir. Ayrıca geleneksel el sanatları (keçe yapımı, dokuma, demircilik), Yörük yemekleri (sac böreği, keçi yoğurdu) tanıtılır. Müzik etkinliklerinde ise sipsi, cura ve bağlama gibi geleneksel çalgılarla halk ezgileri icra edilir.

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivale Akdeniz Bölgesi'nin kırsal kesimlerinde yaşayan Yörük-Türkmen topluluklarının yanı sıra farklı illerden gelen misafirler katılmaktadır. Son yıllarda uluslararası düzeyde de ilgi gören etkinliğe, Türk Cumhuriyetlerinden gelen sanatçılar ve kültürel heyetler de katılım sağlamaktadır (Aksu, 2019). Böylece festival hem yerel hem de uluslararası düzeyde etkileşim sağlamaktadır.

Turistik Katkılar ve Medya Görünürlüğü: Festival, kırsal ve kültürel turizmi destekleyici niteliktedir. Katılımcılar bölge ekonomisine katkı sunarken, geleneksel ürünlerin tanıtımı ve satışı da ekonomik hareketlilik yaratmaktadır. Televizyon kanallarında ve sosyal medyada yapılan yayınlarla festivalin tanıtımı artırılmakta, bölgenin "otantik kültürel destinasyon" kimliği güçlenmektedir (Tosun & Kalaycı, 2018).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Yörük Türkmen Şenlikleri, Anadolu'nun sözlü tarih, gelenek ve ritüellerini genç kuşaklara aktaran önemli bir araç olarak görülmektedir. Yerel yönetimlerin ve üniversitelerin desteğiyle bu şenlikler sadece nostaljik bir canlandırma değil, aynı zamanda kültürel sürdürülebilirliğin stratejik bir parçası haline gelmiştir (Özkan, 2021).

4.4. İÇ ANADOLU BÖLGESİ: TAHTACI TÜRKMEN FESTİVALİ (KARAMAN)

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: İç Anadolu Bölgesi'nde özellikle Karaman, Konya, Aksaray ve çevresinde yaşayan Tahtacı Türkmenleri, Alevi-Bektaşî inanç sistemine bağlı, orman ve marangozlukla geçinen tarihsel bir topluluktur. Her yıl Karaman'da yaz başında düzenlenen Tahtacı Kültür ve İnanç Festivali, bu topluluğun kültürel değerlerini tanıtmak ve genç kuşaklara aktarmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Festival, yerel Alevi dernekleri ve kültür vakıfları iş birliğiyle 2013'ten bu yana düzenlenmektedir (Bozkurt, 2021). Tahtacı Türkmenleri hem etnik hem de inanç temelli bir kimlik taşıdıkları için festival, sadece kültürel temsiliyet değil aynı zamanda inanç ritüellerinin yeniden üretildiği bir kamusal alan sunar (Özdemir, 2018).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Festival kapsamında geleneksel Tahtacı müziği dinletileri, semah gösterileri, nevrüz ritüelleri, geleneksel kıyafet sunumları ve Alevi mutfağı tanıtımları yer almaktadır. Etkinliklerde cem törenlerine ilişkin tanıtıcı oturumlar düzenlenmekte, ozanlar sahne almakta, halk söyleşileri yapılmaktadır. Özellikle kadınların hazırladığı geleneksel "aşure" ve "darı pilavı" ikramları, festivalin önemli kültürel öğelerindendir (Yılmaz, 2020).

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivalin temel katılımcı profilini Tahtacı topluluğuna mensup aileler ve Karaman çevresindeki Alevi yurttaşlar oluşturmaktadır. Aynı zamanda akademisyenler, antropologlar ve Alevi inanç önderleri de festivale davet edilmektedir. Son yıllarda festival, inanç turizmi kapsamında farklı illerden gelen ziyaretçilerin de ilgisini çekmektedir (Kara, 2022).

Turistik Katkılar ve Medya Görünürlüğü: Festivalin tanıtımı genellikle yerel medya, sosyal medya ve Alevi kurumlarının iletişim ağları aracılığıyla yapılmaktadır. Karaman'da konaklama ve yeme-içme sektörlerine sınırlı ancak sembolik düzeyde ekonomik katkı sağladığı belirtilmektedir. Henüz geniş çaplı bir turizm potansiyeline ulaşamamış olsa da kültürel çeşitliliğin tanıtımı açısından anlamlı bir etkinliktir (Demir & Ateş, 2019).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Tahtacı Türkmen Festivali, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bir halk kültürünü görünür kılarak kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağlar. Özellikle inanç ritüellerinin ve sözlü kültür öğelerinin kayıt altına alınması, bu festivalin yerel bellekteki önemini artırmaktadır. Aynı zamanda festival, genç kuşakların kimlik inşasında işlevsel bir rol oynamaktadır (Şen, 2021).

4.5. KARADENİZ BÖLGESİ: LAZ FESTİVALİ (RİZE – FINDIKLI)

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Laz Festivali, Rize'nin Fındıklı ilçesinde her yıl Temmuz ayında düzenlenen, Laz halkının kültürel kimliğini tanıtmak ve yaşatma amacı taşıyan etnik temelli bir kültürel etkinliktir. İlk olarak 2008 yılında yerel sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde başlatılan festival, zamanla hem ulusal hem de uluslararası düzeyde görünürlük kazanmıştır (Altuntaş & Karadeniz, 2019). Laz halkı, Doğu Karadeniz'in yerleşik etnik topluluklarından biridir ve kendi diline, müziğine, mutfağına ve dans geleneklerine sahiptir. Bu festival, Laz kimliğinin görünürlüğünü artırmakta ve kültürel asimilasyona karşı bir direnç alanı olarak değerlendirilmektedir (Kasap, 2021).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Festivalde tulum dinletileri, horon gösterileri, Lazca tiyatro oyunları, geleneksel el sanatları, Laz yemekleri (lahana çorbası, mısır ekmeği, hamsili pilav gibi) sunulmaktadır. Ayrıca Lazca dil atölyeleri ve halk hikâyelerinin anlatıldığı etkinlikler de yer almaktadır. Festival boyunca Lazca yazılmış edebiyat ürünleri sergilenmekte ve Laz müziği sanatçıları sahne

almaktadır (Erdoğan & Çelik, 2020).

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivalin temel katılımcı kitlesini bölgedeki Laz toplulukları ve Karadeniz halkı oluşturmaktadır. Ayrıca İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerden gelen Laz kökenli yurttaşların yanı sıra Gürcistan'ın Lazeti bölgesinden gelen katılımcılar da etkinliğe renk katmaktadır. Etkinlik, aynı zamanda akademisyenler, antropologlar ve belgeselciler tarafından da takip edilmektedir (Kaya, 2020).

Turistik Katkılar ve Medya Görünürlüğü: Fındıklı Belediyesi ve yerel derneklerin iş birliğiyle gerçekleştirilen festival, ilçeye turistik hareketlilik sağlamaktadır. Festival döneminde pansiyonlar ve küçük oteller dolmakta, yöresel ürünler ve el sanatlarının satışı artmaktadır. Etkinlik yerel basında ve sosyal medyada geniş yer bulmakta, ulusal gazetelerde de kültürel çeşitlilik bağlamında haberleştirilmektedir (Türkmen, 2019).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Laz Festivali, anadil mücadelesi, kültürel hafıza ve etnik kimlik temelinde kültürel sürdürülebilirliğe önemli katkılar sağlamaktadır. Genç kuşakların Laz kimliğine sahip çıkmaları ve anadilin yaşatılması adına festival pedagojik bir işleve de sahiptir. Aynı zamanda bu tür festivaller, Türkiye'nin çokkültürlü yapısının bir parçası olarak kültürel demokrasiye zemin oluşturmaktadır (Aydın, 2022).

4.6. DOĞU ANADOLU BÖLGESİ: ERMENİ FESTİVALİ (VAN – AKDAMAR SURP HAÇ KİLİSESİ AYINI)

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Van Gölü'ndeki Akdamar Adası'nda bulunan 10. yüzyıldan kalma Surp Haç Ermeni Kilisesi, Türkiye'deki Ermeni kültürünün önemli bir tarihsel ve simgesel mekânıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle, 2005 yılındaki restorasyon sürecinin ardından, 2010 yılından bu yana her yıl Eylül ayında burada Surp Haç Ayini düzenlenmektedir. Bu ayin, Türkiye'de yaşayan ve yurtdışından gelen Ermenilerin katılımıyla gerçekleşen dini temelli ancak sembolik bir kültürel festival niteliğindedir (Yıldız, 2016). Etkinlik, Ermeni kimliğinin tarihsel hafızasını yaşatırken aynı zamanda dini hoşgörü, kültürel çokluk ve diyalog temsiliyeti sunmaktadır (Gültekin & Aslan, 2020).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Etkinlik kapsamında geleneksel Ermeni ilahileri söylenmekte, haç çıkarma töreni yapılmakta ve dini ritüeller Surp Haç Kilisesi'nde icra edilmektedir. Ayinin ardından katılımcılar, Ermeni halk müziği konserleri, kültürel sergiler ve belgesel gösterimleriyle kültürel bir paylaşım ortamında buluşmaktadır. Etkinliğin simgesel niteliği; **inanç turizmi** ile kültürel miras arasında bir bağ kurar (Korkmaz, 2018).

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Etkinliğe başta İstanbul, Diyarbakır ve Van'da yaşayan Ermeni yurttaşlar olmak üzere, Fransa, Ermenistan, ABD ve Lübnan gibi ülkelerden gelen diaspora mensupları da katılmaktadır. Ayin, aynı zamanda akademisyenler, gazeteciler ve kültür araştırmacıları tarafından da takip edilmektedir (Bakır, 2021).

Turistik Katkılar ve Medya Görünürlüğü: Festival niteliğindeki bu ayin, Van turizmine önemli katkı sağlamaktadır. Etkinlik süresince Van'daki otellerin doluluk oranı artmakta, yerel ekonomi hareketlenmektedir. Etkinlik, yerel ve ulusal medyada geniş yer bulmakta, özellikle turizm tanıtım videoları ve belgeseller ile uluslararası görünürlük kazanmaktadır (Özçelik & Aydın, 2022).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Akdamar'daki Surp Haç Ayini, hem Ermeni kültürel mirasının korunması hem de Türkiye'deki çokkültürlü tarihsel geçmişin tanıtılması açısından önemli bir

örnektir. Bu tür etkinlikler, kültürel diplomasi ve inanç turizmi kapsamında yumuşak güç stratejileri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bölge halkının bu festivale giderek artan oranda sahip çıkması, kültürel barış ortamının güçlenmesine katkı sunmaktadır (Demirtaş, 2020).

4.7. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ: KIRKLAR DAĞI ZAZA KÜLTÜRÜ FESTİVALİ (DİYARBAKIR/SİİRT)

Festivalin Kısa Tanıtımı ve Etnik Temsiliyeti: Zaza Kültürü Festivali, Diyarbakır ve Siirt illeri çevresinde yaşayan Zaza topluluğunun kültürel mirasını yaşatmak, dil ve folklor öğelerini görünür kılmak amacıyla düzenlenmektedir. Özellikle Diyarbakır'ın Kırklar Dağı bölgesinde, ilk olarak 2015 yılında sivil toplum kuruluşları öncülüğünde başlayan bu etkinlik, zamanla Zaza Dernekleri Federasyonu ve bazı belediyelerle iş birliğiyle genişletilmiştir (Koç, 2020). Festivalin temel amacı, Zazaca dilinin yaşatılması, Zaza halk müziği ve edebiyatının tanıtılması ve unutulmaya yüz tutmuş geleneksel uygulamaların yeni kuşaklara aktarılmasıdır. Aynı zamanda bu etkinlik, Türkiye'nin kültürel çoğulluğunu temsil etmesi bakımından da önemlidir (Çelik, 2022).

Festival İçeriği ve Kültürel Öğeler: Festivalde Zazaca şiir dinletileri, halk müziği konserleri (dengbej geleneği dahil), Zaza halk dansları gösterileri, geleneksel kıyafet sunumları ve Zazaca kitap sergileri düzenlenmektedir. Etkinliğe Zazaca eğitim atölyeleri, sözlü tarih panelleri ve belgesel gösterimleri de eşlik etmektedir (Yıldırım, 2021). Ayrıca geleneksel Zaza mutfağından örnekler sunulmakta; özellikle zerfet, kereftik ve gurutlu yemekler dikkat çekmektedir (Cömert & Çetin, 2017).

Katılımcı Profili ve Ziyaretçi Çeşitliliği: Festivalin katılımcı profili, ağırlıklı olarak Diyarbakır, Bingöl, Tunceli ve Siirt'te yaşayan Zaza topluluğunu oluşturmaktadır; bunun yanı sıra İstanbul, Ankara ve Elâzığ gibi şehirlerde yaşayan Zaza kökenli bireyler de festivale yoğun ilgi göstermektedir. Zaza nüfusunun coğrafi dağılımı ve diaspora bağlamındaki varlığı, Zaza kimliğinin hem yerelde hem de büyük kentlerde görünürlüğünü artıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Arslan, 2018).

Turistik Katkıları ve Medya Görünürlüğü: Festival, kültürel turizm açısından henüz çok geniş kitlelere ulaşamamış olsa da yerel düzeyde alternatif turizm rotaları oluşturmaya başlamıştır. Etkinlik dönemi boyunca yerel pansiyonlar dolmakta, geleneksel el sanatları stantları açılmaktadır. Medyada, özellikle sosyal medyada etkinlik temsili artmakta ve Zaza kültürüne ilişkin farkındalık yükselmektedir (Demir, 2019).

Kültürel Sürdürülebilirlik ve Bölgesel Etki: Festival, Zazaca'nın UNESCO'nun tehlike altındaki diller listesinde yer alması nedeniyle, dil temelli kültürel sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır. Genç kuşakların anadillerini öğrenmesi, kültürel aidiyet geliştirmesi ve kültürel haklar bağlamında farkındalık kazanması açısından etkinlik pedagojik bir işlev görmektedir (Erbaş & Tamer, 2020). Aynı zamanda festival, etnik temsiliyetin barışçıl yollarla ifade edildiği demokratik bir kültürel zemindir.

5. KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRME

Araştırma kapsamında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden seçilen etnik ve kültürel festivaller; kültürel temsil, içeriksel yapı, katılımcı profili, turistik katkı ve kültürel sürdürülebilirlik boyutları üzerinden karşılaştırılmıştır. Bulgular, festivallerin hem ortak yönlerini hem de kendi sosyo-kültürel bağlamları içindeki farklılıklarını ortaya koymaktadır. Tüm festivallerin temel amacı, bir kültürel kimliği görünür kılmak ve gelecek nesillere aktarmaktır; bu durum hem kültürel sürdürülebilirliği hem de topluluk aidiyetini güçlendirmektedir (UNESCO, 2003).

Kültürel temsil açısından festivaller, kendi topluluklarının kimliğini ön plana çıkarmaktadır. Edirne Balkan Panayırı Balkan göçmenlerinin mirasını yansıtırken, Balıkesir Giritliler Festivali Giritli göçmenlerin müzik, dans ve geleneklerini sergilemektedir. Antalya Yörük Türkmen Şenlikleri Yörük-Türkmen kültürünü, Karaman Tahtacı Türkmen Festivali ise Tahtacıların dini ve sosyal ritüellerini öne çıkarmaktadır. Rize Laz Festivali ve Van Akdamar Surp Haç Ayini sırasıyla Laz ve Ermeni etnik kimliğini görünür kılarken, Diyarbakır Zaza Kültürü Festivali Zaza dilini, folklorunu ve diaspora katılımını ön plana çıkarmaktadır (Yıldırım, 2021; Cömert & Çetin, 2017; Jaeger & Mykletun, 2013).

Festival içerikleri de toplulukların kültürel aktarım kapasitesini göstermektedir. Edirne Balkan Panayırı ve Balıkesir Giritliler Festivali halk dansları ve müzik performanslarıyla öne çıkarken; Antalya Yörük Türkmen ve Karaman Tahtacı Türkmen Festivalleri el sanatları, geleneksel kıyafetler ve günlük yaşam uygulamalarıyla kültürel bilgiyi somutlaştırmaktadır. Rize Laz Festivali ve Van Akdamar Surp Haç Ayini bölgesel ritüeller ve dini törenlerle kuşaklar arası aktarımı desteklerken, Diyarbakır Zaza Festivali şiirler, sözlü tarih panelleri ve gastronomi örnekleriyle kültürel çeşitliliği bütüncül bir biçimde sunmaktadır (Cömert & Çetin, 2017; Yıldırım, 2021).

Katılımcı profilleri festivallerin kültürel etkileşim potansiyelini ortaya koymaktadır. Edirne Balkan Panayırı ve Balıkesir Giritliler Festivali hem yerel halk hem de turistler tarafından yoğun ilgi görmektedir. Antalya Yörük Türkmen ve Karaman Tahtacı Türkmen Festivalleri ağırlıklı olarak yerel topluluklardan katılım almaktadır; ancak çevre şehirlerden ziyaretçiler de etkinliklere katılmaktadır. Rize Laz Festivali, Van Akdamar Surp Haç Ayini ve Diyarbakır Zaza Festivali ise diaspora ve akademisyen katılımıyla daha çeşitli bir sosyal ortam sağlamaktadır (Jaeger & Mykletun, 2013; Yıldırım, 2021).

Turistik katkılar ve medya görünürlüğü açısından festivaller, bulundukları bölgelerde ekonomik hareketliliği artırmakta ve kültürel tanınırlığı güçlendirmektedir. Edirne Balkan Panayırı ve Balıkesir Giritliler Festivali ulusal ve bölgesel medyada öne çıkarken; Antalya Yörük Türkmen Şenlikleri bölgeye ziyaretçi çekmektedir. Rize Laz Festivali ve Van Akdamar Surp Haç Ayini bölgesel turizme katkıda bulunurken, Diyarbakır Zaza Kültürü Festivali hem yerel ekonomiye katkı sağlamakta hem de sosyal medya ve akademik yayınlarla kültürel görünürlüğü artırmaktadır (Richards, 2007; Getz, 2008).

Kültürel süreklilik boyutunda tüm festivaller toplulukların kimliğini korumakta ve genç kuşaklara aktarmaktadır. Edirne Balkan Panayırı ve Balıkesir Giritliler Festivali göçmen kültürlerini yaşatmakta; Antalya Yörük Türkmen ve Karaman Tahtacı Türkmen Festivalleri geleneksel yaşam biçimlerini aktarmaktadır. Rize Laz Festivali ve Van Akdamar Surp Haç Ayini bölgesel kültürü genç kuşaklara taşıırken, Diyarbakır Zaza Kültürü Festivali hem yerel hem de diaspora katılımıyla kültürel sürekliliği desteklemekte ve topluluk aidiyetini güçlendirmektedir (Yıldırım, 2021; Cömert & Çetin, 2017; Richards, 2007; Getz, 2008).

Sonuç olarak, incelenen festivaller Türkiye'nin çok kültürlü yapısını yansıtmakta ve kimlik inşası, aidiyet duygusu, ekonomik hareketlilik ve kültürel politika açısından önemli işlevler üstlenmektedir. Her festival, bulunduğu bölgenin tarihsel ve sosyal bağlamına göre farklılaşmakta ve kültürel sürdürülebilirliğe özgün katkılar sunmaktadır. Aşağıda Türkiye'de seçilen etnik-kültürel festivallerin karşılaştırmalı değerlendirmesi tablo hâlinde sunulmuştur.

Tablo 2. Türkiye’de Seçilen Etnik ve Kültürel Festivallerin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Festival	Kültürel Temsil	Festival İçeriği	Katılımcı Profili	Turistik Katkı ve Medya Görünürlüğü	Kültürel Sürdürülebilirlik/Aidiyet
Edirne Balkan Panayırı	Balkan göçmenlerinin mirası ve kolektif belleği	Halk dansları, müzik performansları	Yerel halk ve turistler yoğun ilgi göstermektedir	Ulusal ve bölgesel medyada öne çıkmakta, yerel ekonomiye katkı sağlamakta	Göçmen kültürlerini yaşatmaktadır
Balıkesir Giritliler Festivali	Giritli göçmenlerin müzik, dans ve gelenekleri	Halk dansları, müzik performansları	Yerel halk ve turistler yoğun ilgi göstermektedir	Ulusal ve bölgesel medyada görünürlük sağlamakta	Göçmen kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmaktadır
Antalya Yörük Türkmen Şenlikleri	Yörük ve Türkmen kültürü	El sanatları, geleneksel kıyafetler, günlük yaşam uygulamaları	Ağırlıklı yerel topluluk; çevre şehirlerden de ziyaretçi	Bölgeye ziyaretçi çekmekte	Geleneksel yaşam biçimlerinin aktarılmasını desteklemekte
Karaman Tahtacı Türkmen Festivali	Tahtacıların dini ve sosyal ritüelleri	Dini ritüeller, geleneksel yaşam uygulamaları	Ağırlıklı yerel topluluk; çevre şehirlerden ziyaretçi	Bölgesel medyada görünürlük sağlamakta	Geleneksel yaşam biçimlerinin aktarılmasını desteklemekte
Rize Laz Festivali	Laz etnik kimliğini ve kültürel ritüelleri ön plana çıkarır	Bölgesel ritüeller, müzik ve dans gösterileri	Yerel halk, diaspora ve akademisyenler katılım göstermekte	Bölgesel turizme katkı sağlamakta	Bölgesel kültürü genç kuşaklara aktarmakta
Van Akdamar Surp Haç Ayini	Ermeni kültürü ve dini ritüeller	Dini törenler, kültürel etkinlikler	Yerel halk, diaspora ve akademisyenler katılım göstermekte	Bölgesel turizme katkı, kültürel görünürlüğü artırmakta	Bölgesel kültürü gelecek kuşaklara aktarmakta
Diyarbakır Zaza Kültürü Festivali	Zaza dili, folkloru ve diaspora katılımı	Zazaca şiirler, halk müziği, sözlü tarih panelleri, gastronomi	Yerel halk, diaspora ve akademisyenler	Yerel ekonomiye katkı, sosyal medya ve akademik yayınlarla görünürlük	Kültürel sürekliliği desteklemekte, topluluk aidiyetini güçlendirmekte

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’nin zengin kültürel çeşitliliği, etnik kimliklere dayalı festivaller aracılığıyla hem yerel hem de uluslararası düzeyde görünürlük kazanmaktadır. Yerel kültür festivalleri, sadece geleneksel uygulamaların aktarımını sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal katılımı artırmak, yerel

ekonomiyi canlandırmak ve kültürlerarası etkileşimi teşvik etmek gibi çok boyutlu işlevler üstlenmektedir. Bu tür etkinlikler, kültürel mirasın korunmasına ve paylaşılmasına katkı sağlarken destinasyonların tanıtımını da güçlendirmektedir (Özgürel, Alan & Bingöl, 2019; Güneş, 2022).

Araştırma bulguları; söz konusu festivallerin, yerel halkın geçmişle bağ kurmasına olanak sağladığını; genç kuşaklar için ise kültürel öğrenme, kimlik edinimi ve sosyal aidiyet geliştirme süreçlerini desteklediğini ortaya koymaktadır. Özellikle diaspora ile güçlü bağlara sahip olan festivallerin, kültürel diplomasi açısından dikkat çekici roller üstlendiği; medya görünürlüğü, uluslararası ziyaretçi profili ve kültürel çeşitliliği yansıtan içerikleriyle öne çıktığı görülmüştür. Bununla birlikte, festivallerin kültürel temsiliyeti kadar sürdürülebilir turizm açısından da stratejik değere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayvalık, Edirne ve Antalya örneklerinde olduğu gibi, bu tür festivallerin bölgesel kalkınma politikalarına entegre edilmesi durumunda, kültürel değerlerin korunması ile ekonomik fayda arasında dengeli bir ilişki kurulabileceği değerlendirilmektedir. Ancak festivallerin uzun vadeli sürdürülebilirliği için yalnızca yerel inisiyatifler ve gönüllü çabalar yeterli değildir. Kurumsal planlama, kültürel mirasın etkin yönetimi ve turizm politikalarının eşgüdüm içinde çalışması gerekmektedir. Bu sayede festivaller, yalnızca dönemsel kutlamalar değil; aynı zamanda yaşayan kültürel miras alanları olarak değerlendirilerek daha kapsayıcı ve etkili bir yapıya kavuşturulabilir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda uygulayıcı kurumlara ve politika geliştiricilere yönelik şu öneriler sunulabilir:

- Ulusal kültürel festival envanteri oluşturulmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda, Türkiye’de düzenlenen etnik temelli festivallerin sistemli bir biçimde kaydedildiği dijital bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Bu envanter hem akademik çalışmalar hem de kültürel planlama ve kalkınma politikaları için önemli bir referans kaynağı işlevi görecektir.
- Anadil temelli kültürel atölyeler yaygınlaştırılmalıdır. Özellikle Zazaca ve Lazca gibi tehlike altındaki dillerin korunması amacıyla festivaller bünyesinde düzenlenen atölyelerin kalıcı hale getirilmesi önemlidir. Bu etkinlikler, yalnızca kısa süreli tanıtım faaliyetleri değil, sürdürülebilir dil eğitimi programlarına dönüştürülmelidir (Erbaş & Tamer, 2020; Aydın, 2022).
- Festival turizmi kültürel rotalarla desteklenmelidir. Giritliler Festivali, Balkan Panayırı ve Yörük Türkmen Şenlikleri gibi yüksek turistik potansiyele sahip festivallerin gerçekleştirildiği bölgelerde, gastronomi ve el sanatları temelli kültürel rotalar oluşturularak destinasyonların markalaşması sağlanmalıdır.
- Kültürel etkinliklerin belgelenmesi teşvik edilmelidir. Festivaller sırasında düzenlenen konser, halk dansları, mutfak tanıtımları ve dil atölyeleri gibi etkinliklerin dijital ortamda arşivlenmesi sağlanmalı; belgesel film ve kitaplaştırma gibi belgeleme çalışmaları desteklenmelidir.
- Kültürel diplomasi işlevi olan festivaller desteklenmelidir. Türkiye-Yunanistan örneğinde olduğu gibi, mübadele geçmişine dayanan festivallerin barışçıl kültürel diplomasi araçları olarak değerlendirilmesi için kültür bakanlıkları, yerel yönetimler ve üniversiteler arasında iş birlikleri geliştirilmelidir (Üstel, 2018; Kırılı, 2021).

Bu çalışma, yalnızca yedi coğrafi bölgeden seçilen birer festival üzerinden yürütülmüştür. Dolayısıyla Türkiye genelindeki tüm etnik ve kültürel festivalleri kapsayan genellemeler yapmak mümkün değildir. Ayrıca veri kaynağı olarak yalnızca yazılı ve görsel dokümanlardan faydalanılmış, sahaya dayalı gözlem veya katılımcı görüşleri değerlendirme sürecine dahil edilmemiştir. Bu durum, analizlerin daha çok ikincil kaynaklar üzerinden yürütülmesine neden olmuştur.

ilerleyen araştırmalarda, farklı bölgelerdeki daha fazla sayıda etnik ve kültürel festivalin karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca festival katılımcılarının deneyimlerini, beklentilerini ve kültürel algılarını ortaya koyacak niteliksel araştırmalar; kültürel temsiliyetin nasıl inşa edildiğini anlamada önemli katkılar sunacaktır. Bununla birlikte, kültürel diplomasi, marka destinasyon oluşturma ve sürdürülebilirlik temaları ekseninde festival turizmi araştırmalarının disiplinler arası yaklaşımlarla derinleştirilmesi gerekmektedir.

FUNDING / FON DESTEĞİ

Bu çalışma herhangi bir fon desteği almamıştır.

ETİK BEYAN

Yazar bu makalede araştırma ve yayın etiğine bağlı kaldığını, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na ve fikir ve sanat eserleri için geçerli telif hakları düzenlemelerine uyulduğunu ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını belirtmiştir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, M. (2019). Kültürel kimliğin korunmasında yerel festivallerin rolü: Balkan Panayırı örneği. *Trakya Kültür Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 45–61.
- Aksu, H. (2019). Yörük-Türkmen kültürünün yaşatılmasında festivallerin rolü: Antalya örneği. *Akdeniz Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 55–73.
- Aktaş, A., & Yeşiltaş, M. (2018). Kültürel miras unsurlarının destinasyon markalaşmasına etkisi: Şanlıurfa örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3), 615–634.
- Altuntaş, B., & Karadeniz, B. (2019). Yerel festivallerin etnik kimlik üzerindeki etkisi: Laz Festivali örneği. *Doğu Karadeniz Kültür ve Toplum Dergisi*, 6(1), 33–47.
- Arslan, Z. (2018). Zazaca ve Zaza kimliğinin algılanması ve yansımaları üzerine bir tartışma. *Border Crossing*, 8(1), 267–296.
- Aydın, A. (2022). Anadil mücadelesi ve kültürel etkinlikler: Türkiye’de Laz Festivali üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Etnik Çalışmalar Dergisi*, 4(2), 91–109.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97–116. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00095-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00095-3)
- Chang, J., Wall, G., & Lai, C. Y. (2005). The advertising effectiveness of aboriginal endorsers: An example from Taiwan. *Tourism Analysis*, 10(3), 247–256.
- Cömert, M. & Çetin, K. (2017). Gastronomi temalı yerel festivaller üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 1092–1101.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2018). *The Sage handbook of qualitative research* (5th ed.). Sage.
- Derrett, R. (2003). Making sense of how festivals demonstrate a community’s sense of place. *Event Management*, 8(1), 49–58.
- Erbaş, M., & Tamer, G. (2020). Tehlike altındaki dillerde kültürel sürdürülebilirlik: Zazaca örneği. *Dil ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 89–104.
- Fiuza, T. F., Zucco, F. D., Añaña, E. da S., & Sohn, A. P. L. (2019). The impacts of the Oktoberfest on the

- Santa Cruz do Sul residents' lives. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 3(2), 191–208. <https://doi.org/10.1108/jhti-02-2019-0028>
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29(3), 403–428. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.07.017>
- Getz, D. ve Timur, S. (2012). *Stakeholder involvement in sustainable tourism: Balancing the voices*. Global tourism, Butterworth-Heinemann, New York, USA.
- Güneş, E. (2022). Contributions of local festivals in the context of sustainable tourism. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 10(1), 39–51. <https://doi.org/10.21325/jotags.2022.976>
- Hitchcock, M. (1999). Tourism and ethnicity: Situational perspectives. *International Journal of Tourism Research*, 1, 17–32.
- Jaeger, K., & Mykletun, R. (2013). Festivals, identities, and belonging. *Event Management*, 17(3), 197–211.
- Karabağ, S. F., Yıldırım, A., & Şahin, S. (2012). Festival turizmi ve yerel kalkınma: Bergama Kermesi örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 189–202. <https://doi.org/10.17123/atad.2012238870>
- Kaya, A. (2015). *Çokkültürlülük, göç ve kimlik: Türkiye’de yaşayan etnik toplumlar*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kılıçarslan, İ. (2020). Festival turizminin yerel kalkınmaya katkısı: Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7(2), 104–121.
- Kırlı, B. (2021). Kültürel etkileşim ve mübadele sonrası festivalleşme: Ayvalık Giritliler Festivali. *Ege Folklor Dergisi*, 27(1), 49–66.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2022). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023–2027*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Larson, M., Getz, D., & Pastras, P. (2015). The legitimacy of festivals and their stakeholders: Concepts and propositions. *Event Management*, 19(2), 159–174. <https://doi.org/10.3727/152599515X14297053839539>
- Lei, X. (2024). Thinking About Ethnic Minority's Rural Festival Cultural Tourism: A Case of Guangxi, China. In: Wong, TC., See, HP., Milligan, M. (eds) *Cultural Tourism in the Asia Pacific*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-63459-8_10
- Mules, T., & Faulkner, B. (1996). An economic perspective on special events. *Tourism Economics*, 2(2), 107–117.
- Mutoni, U. N. (2025). Understanding the cultural significance of festivals and celebrations. *Research In Education Journal*, 5(2), 78-83.
- Nasser, N. (2003). Planning for urban heritage places: Reconciling conservation, tourism, and sustainable development. *Journal of Planning Literature*, 17(4), 467–479.
- Özdemir, G., & Çavuş, Ş. (2014). Festivallerin yerel kültüre katkısı: Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 139–158.
- Özgürel, G., Alan, R., & Bingöl, Z. (2019). Yerel kalkınmada bir araç olarak festivaller: Munzur Kültür ve Doğa Festivali. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 5(2), 113–121.
- Picard, D. and Robinson, M. 2006. *Festivals, tourism and social change*, Cleveland,, England : Channel View Publications .
- Quinn, B. (2003). *Symbols, practices and myth-making: Cultural perspectives on the Wexford Festival*

- Opera. *Tourism Geographies* , 5 (3) : 329 – 349 .
- Quinn, B. (2006). Problematising ‘festival tourism’: Arts festivals and sustainable development in Ireland. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(3), 288–306.
- Richards, G. (2007). *Cultural tourism: Global and local perspectives*. Haworth Press.
- Safran, W. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 1(1), 83–99.
- Şahin, İ. (2020). Kültürel diplomasi aracı olarak festivaller: Uluslararası Türk Dünyası Festivalleri örneği. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 95, 237–254.
- Tan, H. (2009). Reflection on the practice of protecting intangible cultural heritage of ethnic minorities: A case study of Chinese Panwang festival of the Yao ethnic group. *Guangxi Ethnic Studies*, 2, 172–178.
- UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNWTO. (2018). *Tourism and culture synergies*. World Tourism Organization.
- Üstel, F. (2018). Mübadele ve belleğin mekânı: Türkiye’de mübadil festivalleri. Metis Yayınları.
- Van Winkle, C. M., & Woosnam, K. M. (2014). Sense of community and perceptions of festival social impacts". *International Journal of Event and Festival Management*, 5(1), 22–38, <https://doi.org/10.1108/IJEFM-01-2013-0002>
- Wang, Z. (2019). Research on the influencing factors of ethnic festival tourism resource protection: A case study of “San Yue San Festival” in Guangxi. *Business & Economy*, 6, 67–68.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2022). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.